

II.561.1.2018II.561.1.2018.MH/MM

Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny

Z zaniepokojeniem odbieram pojawiające się w mediach doniesienia, iż w Ministerstwie Sprawiedliwości toczą się prace nad projektem nowelizacji Kodeksu postępowania karnego, która obejmowałaby zmiany w art. 180 § 2 k.p.k. dotyczącym tajemnic prawem chronionych, m. in. adwokackiej, radcowskiej, dziennikarskiej i lekarskiej. Zmiana ta miałaby polegać na umożliwieniu prokuratorowi uchylenia obowiązku zachowania takiej tajemnicy i udzielenia zezwolenia na przesłuchanie osoby obowiązanej do jej zachowania. Obecnie prawo takie przysługuje wyłącznie sądowi, niezależnie do etapu postępowania.

Pragnę zwrócić uwagę Pana Ministra na fundamentalną rolę tajemnicy prawem chronionej dla zachowania standardów praw człowieka. Przykładowo, zachowanie tajemnicy zawodowej adwokata czy radcy prawnego jest elementem prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, a szerzej całego systemu ochrony prawnej w demokratycznym państwie¹. Formy tajemnicy określone w art. 180 § 2 k.p.k. dotyczą najbardziej istotnych elementów życia ludzkiego (tajemnica lekarska, adwokacka, notarialna, radcowska), a także aspektów poprawnego funkcjonowania Państwa Polskiego (tajemnica Prokuraturii Generalnej). Tajemnica dziennikarska pełni także istotną rolę, umożliwiając działanie niezależnym mediom.

---

¹ Wyrok TK z 22.11.2004 r., SK 64/03, LEX nr 133768.

Na szczególne znaczenie tajemnicy określonej w art. 180 § 2 k.p.k. wskazuje samo brzmienie tego przepisu, który stwierdza, że uchylić ją można jedynie, jeśli jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, zaś danej okoliczności nie można ustalić na podstawie innego dowodu. Podkreślić należy, że uchylenie tajemnicy jest nieodwracalne i jeśli dana okoliczność zostanie ujawniona w toku postępowania karnego, nie będzie możliwe ponowne jej utajnienie. Z tego też powodu każda decyzja w tym zakresie powinna być dogłębnie i bezstronnie rozważona przez organ niezależny od stron postępowania. Organem tym jest sąd.

Prokurator z kolei w postępowaniu przygotowawczym pełni specyficzną rolę. Z jednej strony jest gospodarzem tego postępowania i podejmuje decyzje dotyczące jego toku, z drugiej zaś jest stroną zainteresowaną konkretnym kierunkiem późniejszego orzeczenia sądu. Nie można zatem od prokuratora wymagać bezstronnego i obiektywnego rozstrzygnięcia, czy w danej sytuacji względy konieczności i proporcjonalności przemawiają za uchyleniem tajemnicy.

Obecnie prokuratura nie jest wolna od silnych związków z władzą wykonawczą, skoro na jej czele stoi Minister Sprawiedliwości (art. 1 § 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. - Prawa o prokuraturze – Dz. U. poz. 177). Związki te, co jest oczywiste muszą także przenikać do poszczególnych postępowań prowadzonych przez prokuratorów, gdyż Minister Sprawiedliwości pełniący funkcję Prokuratora Generalnego może wydawać prokuratorom polecenia dotyczące treści czynności procesowej (art. 7 § 2 Prawa o prokuraturze), może zmieniać lub uchylać decyzje prokuratorów (art. 8 § 1 Prawa o prokuraturze), przejmować sprawy prowadzone przez prokuratorów i wykonywać ich czynności (art. 9 § 2 Prawa o prokuraturze), może też zwrócić się o przeprowadzenie czynności operacyjno-rozpoznawczych podejmowanych przez właściwe organy, jeżeli pozostawałyby one w bezpośrednim związku z toczącym się postępowaniem (art. 57 § 3 Prawa o prokuraturze). W takim kształcie ustrojowym nie sposób uznać, że prokuratura w pełni korzysta z przymiotu niezależności od władzy wykonawczej.

Odnieść się trzeba szczegółowo do tajemnicy adwokackiej i radcowskiej, jest ona bowiem nierozzerwalnie związana z zaufaniem, które stanowi podstawę stosunku adwokata lub radcy prawnego z jego klientem. Istotą tajemnicy zawodowej adwokata i radcy

prawnego nie zaufania, która powinna istnieć między klientem a adwokatem. Utrzymanie tej relacji ma podwójne znaczenie: jest potrzebne klientowi, który powierzając sekrety, może znaleźć oparcie w zaufanej osobie swojego adwokata, a ponadto jest także korzystne dla ogółu społeczeństwa, ponieważ dzięki temu, że ułatwia poznanie prawa i realizację prawa do obrony, przyczynia się do poprawnego wymiaru sprawiedliwości oraz ujawnienia prawdy. Relacja łącząca adwokata (radcę prawnego) z klientem jest jednak bardzo wrażliwa. Powinna rozwijać się w szczególnie chronionych warunkach². Z udzielaniem porad prawnych związany jest dostęp do osobistych, a niekiedy wręcz intymnych informacji dotyczących osób trzecich przy realizowaniu czynności stanowiących istotę tych zawodów, przy czym dostęp ten jest tyleż nieunikniony, co niezbędny - jako warunek prawidłowego, a w tym przede wszystkim efektywnego wykonywania tych zawodów³.

Doniosłość społeczna zawodu adwokata (radcy prawnego) oraz szczególny charakter art. 180 § 2 k.p.k., który wprowadza wyjątek od zasady dochowania przez adwokata (radcę prawnego) tajemnicy zawodowej, powoduje, że przepis ten za każdym razem powinien być stosowany przez sąd w sposób nad wyraz rozważny i przemyślany, a wskazane w nim przesłanki zwolnienia z obowiązku zachowania tej tajemnicy muszą być interpretowane ściśle i nie mogą podlegać wykładni rozszerzającej. Odmienne, jedynie formalne stosowanie powołanego przepisu, prowadziło do tego, że nałożony w art. 6 ust. 1 prawa o adwokaturze obowiązek zachowania przez adwokata tajemnicy zawodowej miałby charakter pozorny, a wykonywanie przez adwokata jego ustawowych obowiązków byłoby mocno utrudnione, skoro ich właściwa realizacja zakłada występowanie po stronie klienta nie tylko zaufania co do ścisłego przestrzegania przez adwokata zasad etyki zawodowej, ale i przekonania, że zachowa on w tajemnicy wszystkie przekazane mu informacje, nierzadko mające charakter niezwykle poufny i istotny życiowo⁴.

Dla zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy adwokackiej w trybie art. 180 § 2 k.p.k. nie wystarczy jedynie odnotowanie - zacytowanie okoliczności ujętych w treści tego przepisu. Niezbędnym jest rozważenie i osadzenie podjętej decyzji procesowej w realiach dowodowych rozpoznawanej sprawy⁵. Z tych przyczyn, to jedynie niezależny organ – a

---

² Postanowienie TK z 4.10.2010 r., SK 12/08, OTK ZU 8A/2010, poz. 87.

³ Ibidem.

⁴ Postanowienie SA w Krakowie z 12.10.2015 r., II Akz 348/15, KZS 2015/10/51.

⁵ Postanowienie SA w Łodzi z 6.5.2015 r., II AKz 225/15, OSAŁ 2015/1/8.

takim jest sąd – może w sposób obiektywny i wyważony dokonać analizy wszystkich okoliczności niezbędnych do podjęcia przedmiotowej decyzji. Nie ulega wątpliwości, że takim organem nie jest prokurator, który zawsze będzie zainteresowany uchyleniem tajemnicy zawodowej adwokata (radcy prawnego).

Utrata zaufania stanowi podstawę wypowiedzenia tego stosunku przez którąkolwiek ze stron⁶. Trudno jednak mówić o zaufaniu klienta do pełnomocnika, jeśli okoliczności przekazane mu w tajemnicy mogą na zasadzie swobody stać się znane prokuratorowi w postępowaniu karnym.

Rzecznik Praw Obywatelskich od trzech lat zauważa znaczny wzrost liczby prób zwalniania adwokatów i radców prawnych z tajemnicy zawodowej. W większości przypadków próby te były nieudane dzięki interwencji samorządów zawodowych oraz skrupulatnej kontroli wniosków prokuratorskich przez niezależne sądy. W praktyce, wnioski są często blankietowe, niedostatecznie uzasadnione lub nieodnoszące się do tego, że dana okoliczność nie może zostać wykazana na podstawie innego dowodu.

Dodatkowo, zasada rządów prawa zakłada, między innymi, że ingerencja ze strony organów władzy wykonawczej w prawa jednostki powinna być przedmiotem skutecznej kontroli. Kontrola sądowa zapewnia najlepszą gwarancję niezależności, bezstronności oraz stosowania właściwej procedury. Biorąc pod uwagę obecny kształt ustrojowy prokuratury, nie sposób uznać, że korzysta ona w pełni z przymiotu niezależności od władzy wykonawczej. W związku z powyższym o zwolnieniu z tajemnicy zawodowej każdorazowo powinien decydować sąd. Tymczasem proponowana zmiana zmierza do ominięcia niezbędnej w państwie demokratycznym kontroli sądowej wniosków o zwolnienie z tajemnicy zawodowej adwokata lub radcy prawnego. Samo przyspieszenie postępowania kosztem naruszenia podstawowych praw i wolności obywatelskich nie może stanowić uzasadnienia takiej zmiany.

Kolejne zagrożenie niesie ze sobą możliwość dalszego ujawnienia okoliczności objętych tajemnicą. Zgodnie z art. 12 § 1 i 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. o prokuraturze⁷, prokurator może udostępniać informacje z postępowania przygotowawczego

---

⁶ § 51 uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 10 października 1998 r. Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej), z późn. zm.

⁷ T. j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1767 z późn. zm.

organom władzy publicznej, mediom oraz dowolnie wybranym innym osobom. Kontrola niezależnego sądu nad uchycieniem tajemnicy prawem chronionej stanowi w tym kontekście pewna barierę przed możliwością dalszego, dowolnego ujawniania informacji nią objętych.

Nie można jednocześnie zgodzić się z argumentacją, że obecnie obowiązujący art. 226 k.p.k. *in fine* stanowi precedens, zaś powierzenie prokuratorowi możliwości uchycienia każdej tajemnicy w art. 180 § 2 k.p.k. stanowić będzie tylko jego rozwinięcie. Po pierwsze zakres tego przepisu jest niezwykle wąski dotyczy bowiem jedynie informacji zawartych w dokumentach i objętych wyłącznie tajemnicą lekarską (a zatem nie dotyczy innych rodzajów tajemnicy wymienionych w art. 180 § 2 k.p.k.). Po drugie wskazać należy, że rozwiązanie to poddawane jest krytyce.

W wystąpieniu generalnym do Pana Ministra z dnia 13 czerwca 2017 r. (II.501.2.2017.MM) wskazałem, że nie można dopatrzeć się jakichkolwiek względów aksjologicznych przemawiających w zestawieniu z tajemnicą adwokacką, notarialną, czy dziennikarską – za ograniczeniem tajemnicy lekarskiej. Ta niejednorodność trybów nie zasługuje na aprobatę. Co więcej, wyjątek z art. 226 zd. 2 k.p.k. *de facto* oznacza możliwość ominięcia przez prokuratora sądowej pieczy nad docieraniem do wiadomości objętych tajemnicą lekarską. Podkreśliłem również, że decyzja w kwestii zwolnienia z tajemnicy powinna być zastrzeżona dla sądu. Brak dostatecznej ochrony tajemnicy lekarskiej i związane z tym narażenie pacjentów na zbyt szeroki dostęp różnych organów i instytucji do informacji związanych z sferą prywatności objętą stanem zdrowia i leczeniem może podważyć zaufanie stanowiące podstawę prawidłowych relacji pacjenta z lekarzem. Ponadto naruszenie obowiązku przestrzegania tajemnicy lekarskiej może skutkować pociągnięciem lekarza do odpowiedzialności zawodowej, cywilnej, a nawet karnej. Powyższe argumenty przemawiają za usunięciem zdania drugiego art. 226 k.p.k. W związku z powyższym poddałem pod rozagę Pana Ministra podjęcie działań legislacyjnych zmierzających do nadania nowego brzmienia art. 226 k.p.k. poprzez usunięcie zdania drugiego. Do chwili obecnej nie otrzymałem w tym zakresie odpowiedzi.

Należy również wskazać na petycję skierowaną do Sejmu RP w dniu 3 lipca 2017 r. dotyczącą uchylenia zdania drugiego w art. 226 k.p.k., która została pozytywnie zaopiniowana przez Biuro Analiz Sejmowych⁸.

W związku z powyższym proszę uprzejmie Pana Ministra o udzielenie informacji, czy w istocie Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi prace w kierunku wprowadzenia opisywanych zmian w art. 180 § 2 k.p.k.

Jednocześnie, pragnę zwrócić się do Pana Ministra o nieinicjowanie, a w przypadku podjęcia o zaniechanie działań legislacyjnych zmierzających do ograniczenia ochrony informacji objętych tajemnicą notarialną, adwokacką, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarską, dziennikarską, statystyczną lub tajemnicą Prokuratury Generalnej.

Z poważaniem

(Stanisław Trociuk)

---

⁸ Opinia prof. Jarosława Wyrembaka, z dnia 25 sierpnia 2017 r., sygn. BAS-WAP-1612/17.